

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Laihonen, Petteri

Title: Koulutusta vähemmistökielillä - onko sitä? : [pääkirjoitus]

Year: 2013

Version:

Please cite the original version:

Laihonen, P. (18.10.2013). Koulutusta vähemmistökielillä - onko sitä? : [pääkirjoitus].
Kieli, koulutus ja yhteiskunta : Kielikoulutuspolitiikan verkoston verkkolehti
(Lokakuu). Retrieved from <http://www.kieliverkosto.fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2013>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Koulutusta vähemmistökielillä – onko sitä?

Petteri Laihonon

Tässä teemanumerossa tarkastellaan vähemmistökielten käyttöä kouluissa. Suurin osa suomalaisista on saanut koulutuksensa omalla äidinkielellään. Olemme kuitenkin maailmanlaajuisessa vertailussa poikkeuksellisen onnekkaita, sillä esimerkiksi Walterin (2008: 132) laskelmien mukaan henkilöillä, jotka kuuluvat alle 10 miljoonan puhujan kieliryhmään, on alle 15 prosentin todennäköisyys osallistua koulutukseen omalla äidinkielellään. On myös yleisesti tiedossa, että julkisin varoin järjestetty koulutus, joka ei huomioi lasten äidinkieltä, harvoin johtaa hyvään koulumenestykseen.

Omissa tutkimuksissani unkarilaisvähemmistöjen parissa Slovakiassa, Romaniassa ja Ukrainassa olen tavannut monta aikuista, jotka eivät muista ensimmäisistä kouluvuosistaan mitään, koska ne ovat kuluneet traumaattisesti heille vieraskielisessä ympäristössä ilman minkäänlaista tukea. Lisäksi vähemmistöyhteisöissä puhutaan usein pikkulapsista, joiden ainoa ystävä koulussa saattaa olla samaan kieliryhmään kuuluva keittiöapulainen tai siivoaja. Tällainen ”ui tai uppoa” -kielenomaksumismenetelmä on edelleen tarjolla useimmissa Euroopan maissa. Vähemmistökieli nähdään näissä tapauksissa perheiden ongelmana, ei yhteiskunnallisena resurssina. Kuitenkin edistyksenä on pidettävä, että harvempi enemmistön edustajakaan pystyy enää sulkemaan silmänsä näiltä ongelmilta.

Tämän teemanumeron artikkeleissa esitellään erilaisten vähemmistökielten (määrän ja/tai laillisen aseman perusteella) käyttöä koulutuksessa Suomessa ja sen lähimaissa.

Åsa Palviainen esittää uuden näkökulman suomenruotsalaisiin kouluihin. Hänen kirjoituksensa käsittelee kaksikielisyyttä, joka usein jää huomaamatta. Yhtäältä harva tietää, että ruotsinkielisiä koululuokkia on myös virallisesti yksikielisissä suomenkielisissä kaupungeissa, kuten Jyväskylässä. Toisaalta Suomen kielikoulutuspolitiikkaa tuntevillekin voi olla yllättävää, että tällainen luokka voi saada opetusta kahdella kielellä.

Anu Muhonen esittelee samankaltaista koulua Ruotsissa hyödyntäen samalla kielimaisematutkimuksen menetelmiä. Tällä kertaa vähemmistökieli on suomi, ja kaksikielisyyys on suunnitelmallisempaa ja koulun tasolla ideologisestikin tuettua, vaikka ympäröivän yhteiskunnan tasolla sitä ei artikkelin mukaan osatakaan nähdä resurssina.

Ritva Takkisen artikkeli kuvaa suomalaisen viittomakielen tilannetta koulutuksen kielenä. Jyväskylän yliopisto on toiminut suomalaisen viittomakielen korkeakoulutuksen käynnistäjänä ja opettajakoulutuksen järjestäjänä. Vähemmistökielistä puhuttaessa viittomakielet edelleenkin turhan usein unohdetaan.

Toivottavasti tämä kirjoitus edesauttaa viittomakielten näkyvyyttä.

Anne Pitkänen-Huhta ja Sari Pietikäinen osoittavat artikkelissaan, miten tutkimus voi auttaa pieniä kieliyhteisöjä elvyttämistyössä. Heidän kuvaamansa pedagoginen kokeilu pyrkii muuttamaan käsitystä alkuperäiskielten käytöstä sellaiseen suuntaan, että ne houkuttelevat myös kaikkein nuorimpia aktiivisiksi ja kekseliäiksi kielenkäyttäjiksi.

Jevgenia Korželin artikkeli kuvaa venäjänkielisten lasten kokemuksia viron kielellä oppimisesta. Virossa uudistettiin hiljattain lainsäädäntöä koulukielestä, ja vuodesta 2012 viron on täytynyt olla opetuksen kieli 60 prosentissa oppiaineista kaikissa toisen asteen kouluissa. Uudistuksen pohjalla on Euroopassa usein kaiutettu käsitys, jonka mukaan vähemmistön velvollisuus on oppia valtiokansan kieli mahdollisimman hyvin.

Kirjoittaja toimii tutkijatohtorina Jyväskylän yliopistossa. Hän on päättämässä Suomen Akatemian rahoittamaa tutkijatohtoriprojektia kieli-ideologioista alueilla, joissa unkarilaiset muodostavat enemmistön Unkarin ulkopuolella.

Lähde

Walter, S. L. 2008. The Language of Instruction Issue: Framing an Empirical Perspective. In Spolsky, B. & F. Hult (eds.) *Handbook of Educational Linguistics*. Oxford: Blackwell Publishing, 129–146.